

28. 5. 2007

ID: 48295

Doplnění dokazování odvolacím soudem

Nedostatek rozhodujících (pro správné rozhodnutí zásadně významných) skutkových zjištění nemůže odvolací soud nahradit vlastním doplněním dokazování (možnost odvolacího soudu doplnit dokazování má své meze dané tím, že základem odvolacího řízení je přezkoumání rozhodnutí soudu prvního stupně), ale ani tím, že tato skutková zjištění převezme z rozhodnutí soudu prvního stupně, který je učinil přesto, že vzhledem k (nesprávnému) právnímu názoru, který zaujal, na nich své rozhodnutí nezaložil (z hlediska jeho právního posouzení nebyla tato skutková zjištění významná a významnými se stala až z pohledu právního názoru odvolacího soudu).

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 26 Cdo 452/2006, ze dne 28.3.2007)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně S. p., spol. s r.o., zastoupené advokátkou, proti žalované M. S., zastoupené advokátem, o přivolení k výpovědi z nájmu bytu, vedené u Okresního soudu v Karlových Varech pod sp.zn. 17 C 145/2002, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 7. prosince 2005, č.j. 12 Co 536/2005-166, tak, že rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 7. prosince 2005, č.j. 12 Co 536/2005-166, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Karlových Varech (soud prvního stupně) rozsudkem ze dne 30. 10. 2002, č.j. 17 C 145/2002-74, přivolił k výpovědi z nájmu žalované k bytu č. 5, III. kategorie, o velikosti 1+1 s příslušenstvím, v přízemí domu č.p. 232 v K. V., Rolavská ulice č. 14 (dále „předmětný byt“ nebo „byt“ a „předmětný dům“), určil, že nájemní poměr skončí uplynutím tříměsíční výpovědní lhůty, uložil žalované byt vyklidit po uplynutí výpovědní lhůty do 15 dnů poté, co jí bude zajištěno přístřeší a rozhodl o nákladech řízení. Vzal za prokázáno, že žalobkyně získala vlastnické právo k předmětnému domu kupní smlouvou ze dne 10. 4. 2002 (s účinky vkladu vlastnického práva ke dni 30. 4. 2002), že její právní předchůdce (město K. V. - dále „město“) uzavřel se žalovanou dne 17. 9. 1997 dohodu o úpravě bytové jednotky (předmětného bytu) vlastním nákladem, že realizace těchto úprav byla předpokladem uzavření nájemní smlouvy k předmětnému bytu, že po jejich provedení s ní město dne 13. 10. 1998 uzavřelo smlouvu o nájmu bytu na dobu neurčitou, že v předmětném bytě se projevuje vzlínání vlhkosti tak, že plesniví podlaha a na jedné stěně jsou 4 vlhké skvrny s odpadávající omítkou, že žalovaná již tři roky v bytě nebydlí a odstěhovala se z něho - ještě před tím, než se jí (dne 6. 12. 1999) narodil syn K. S. - k otci tohoto dítěte, že v bytě bydlí její bývalý druh Z. S., a že žalovaná se od rekonstrukce bytu do současnosti nedomáhala vůči pronajímateli odstranění závad v domě, které uváděla jako důvod svého odstěhování, a zejména odstranění závad v bytě (o kterých ani nevěděla) tak, aby mohla se synem byt řádně užívat. Dovodil, že s ohledem na pasivitu žalované je zřejmé, že důvodem neužívání bytu je skutečnost, že svoji bytovou potřebu dlouhodobě uspokojuje jinde, nikoliv zdravotní problémy jejího nezletilého dítěte (když se z bytu odstěhovala ještě před jeho narozením); vzhledem k tomu se ani zdravotním stavem syna žalované nezabýval. Dospěl k závěru, že uplatněný výpovědní důvod podle § 711 odst. 1 písm. h) občanského zákoníku v tehdy platném znění (tj. ve znění před novelou provedenou zákonem č. [107/2006](#) Sb. - dále jen „obč.zák.“) je dán, neboť žalovaná byt dlouhodobě neužívá, aniž by pro to měla závažné důvody. Na základě toho žalobě vyhověl a povinnost žalované k vyklizení vázal s odkazem na ustanovení § 712 odst. 5 věty první obč. zák. na zajištění přístřeší.

K odvolání žalované Krajský soud v Plzni (soud odvolací) rozsudkem ze dne 7. 12. 2005, č.j. 12 Co 536/2005-166 (poté, co jeho rozsudek ze dne 23. 4. 2003, č.j. 12 Co 51/2003-104, byl k dovolání žalované zrušen rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 15. 9. 2005, č.j. 26 Cdo 1599/2004-146, a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení), změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu na přivolení k výpovědi z nájmu žalované k předmětnému bytu zamítl a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů. Odvolací soud poté, co doplnil dokazování lékařskou zprávou ze dne 28. 11. 2005 o zdravotním stavu nezletilého K. S. a rozsudkem Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 27. 3. 2004, sp.zn. 21 Nc 13/2004, dospěl na rozdíl od soudu prvního stupně k závěru, že žalovaná prokázala, že v době, kdy jí byla doručena výpověď z nájmu bytu (dne 22. 8. 2002), neužívala byt ze závažného důvodu, a to pro zdravotní problémy svého nezletilého syna, který trpí alergií na plísně vyskytující se v předmětném bytě. I nadále je jeho zdravotní stav natolik nepříznivý, že žalovaná nemůže byt užívat a bydlí nadále v bytě otce svého dítěte; nezletilý byl

svěřen do její výchovy a otcí stanoveno výživné. Na základě toho odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu zamítl.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost opřela o ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř. a uplatnila v něm dovolací důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a b) a odst. 3 o.s.ř. Vadu řízení (§ 241a odst. 2 písm. a/ o.s.ř.) spatřuje dovolatelka v tom, že odvolací soud tím, že provedl dokazování ke skutečnosti nově tvrzené v odvolání (nepříznivého vlivu závadnosti bytu na zdravotní stav nezletilého syna žalované), ohledně níž nebylo dosud soudem prvního stupně provedeno žádné dokazování, porušil zásadu dvouinstančnosti řízení vyjádřenou v § 213 odst. 4 o.s.ř. Současně namítá, že závěr odvolacího soudu, že žalovaná prokázala, že v době doručení výpovědi neužívala byt ze závažného důvodu – pro zdravotní problémy svého syna, nemá oporu v provedeném dokazování (§ 241a odst. 3 o.s.ř.), provedl-li toliko důkaz lékařskou zprávou ze dne 28. 11. 2005 a rozsudkem ze dne 27. 3. 2004 o svěřením nezletilého do výchovy žalované. Nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 2 písm. b/ o.s.ř.) spatřuje dovolatelka v nesprávném výkladu ustanovení § 711 odst. 1 písm. h) obč.zák. odvolacím soudem. Dovolatelka má za to, že závadnost bytu může být vážným důvodem jeho neužívání tehdy, oznámí-li nájemce tuto skutečnost řádně a včas pronajímateli (§ 692 obč.zák.) a zároveň má prokazatelný zájem byt užívat po odstranění překážek, které mu v jeho užívání brání. Ztotožňuje se s právním posouzením věci soudem prvního stupně a namítá též, že se odvolací soud nezabýval hodnocením jednání žalované z pohledu ustanovení § 3 odst. 1 obč.zák. Navrhla, aby napadený rozsudek byl zrušen a věc byla vrácena odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná ve svém dovolacím vyjádření vyvracela námitky dovolatelky, poukázala na to, že žalobkyni je nepochybně znám stav předmětného domu a bytu a že jí nic nebránilo v tom, aby splnila svoji povinnost vyplývající z ustanovení § 687 obč.zák.; navrhla, aby dovolání bylo jako zjevně bezdůvodné odmítnuto, případně aby bylo zamítnuto.

Podle čl. II bodu 3. zákona č. [59/2005](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona (tj. před 1. dubnem 2005) nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů. Bylo-li napadené rozhodnutí vydáno dne 7. prosince 2005, tedy po 1. dubnu 2005, kdy uvedená novela nabyla účinnosti, avšak po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů (srovnej čl. II, bod 2. a 3. přechodných ustanovení zákona č. [59/2005](#) Sb.), Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací projednal dovolání a o něm rozhodl podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění před novelou provedenou zákonem č. [59/2005](#) Sb. (dále opět jen „o.s.ř.“).

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastnicí řízení (§ 240 odst. 1 o.s.ř.), za splnění podmínky advokátního zastoupení dovolatelky, a že je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř., neboť jím byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé.

Podle § 242 odst. 1 o.s.ř. dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden; přitom je vázán uplatněným dovolacím důvodem včetně jeho obsahového vymezení. Z ustanovení § 242 odst. 3 věty druhé o.s.ř. vyplývá povinnost dovolacího soudu přihlídnout k tzv. zmatečnostním vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o.s.ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly dovoláním uplatněny (§ 241a odst. 2 písm. a/ o.s.ř.). Existence zmatečnostních vad nebyla tvrzena a ani z obsahu spisu se nepodává, jinak je tomu však ohledně tzv. jiných vad řízení.

V rozhodnutí ze dne 24. 3. 1999, sp.zn. 21 Cdo 1901/98, uveřejněném pod č. 30 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2000, Nejvyšší soud dovodil právní závěr, že je-li ke správnému rozhodnutí o věci samé zapotřebí podstatných (pro rozhodnutí zásadně významných) skutkových zjištění, která neučinil soud prvního stupně, popřípadě která tento soud učinil, ale vzhledem k nesprávnému právnímu názoru, který zaujal, na nich své rozhodnutí nezaložil, nejsou podmínky ani pro potvrzení, ani pro změnu rozhodnutí soudu prvního stupně; odvolací soud proto rozhodnutí zruší a věc vrátí soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Z odůvodnění citovaného rozsudku vyplývá, že podmínky pro potvrzení ani pro změnu rozhodnutí soudu prvního stupně nejsou dány mimo jiné tehdy, jestliže právní posouzení věci soudem prvního stupně je nesprávné a její správné právní posouzení vyžaduje další skutková zjištění, která odvolací soud sám nemůže učinit. Tak je tomu nejen v případě, kdy je zapotřebí rozsáhlejšího doplnění dokazování, které nelze provést bez průtahů (§ 213 odst. 2 o. s. ř.), ale i tehdy, jestliže se má doplnění dokazování týkat podstatných skutečností (výsledkem doplnění dokazování by měla být zásadní skutková zjištění, která rozhodujícím způsobem ovlivní právní posouzení věci). Nedostatek rozhodujících (pro správné rozhodnutí zásadně významných) skutkových zjištění nemůže odvolací soud nahradit vlastním doplněním dokazování (možnost odvolacího soudu doplnit dokazování má své meze dané tím, že základem odvolacího řízení je přezkoumání rozhodnutí soudu prvního stupně), ale ani tím, že tato skutková zjištění převezme z rozhodnutí soudu prvního

stupně, který je učinil přesto, že vzhledem k (nesprávnému) právnímu názoru, který zaujal, na nich své rozhodnutí nezaložil (z hlediska jeho právního posouzení nebyla tato skutková zjištění významná a významnými se stala až z pohledu právního názoru odvolacího soudu). Tímto postupem – pokud by vyústil ve změnu rozhodnutí soudu prvního stupně – by odvolací soud porušil zásadu dvouinstančnosti občanského soudního řízení, neboť by účastníkům odeprěl možnost přezkumu správnosti nových, popřípadě – z pohledu soudu prvního stupně – dosud bezvýznamných (z hlediska právního posouzení věci odvolacím soudem ovšem rozhodujících) skutkových zjištění na základě jejich odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně, a rozhodnutí odvolacího soudu, na těchto skutkových zjištěních založené by tak bylo rozhodnutím vydaným v prvním stupni.

V projednávané věci soud prvního stupně přivolil k výpovědi z nájmu žalované k předmětnému bytu; zaujal přitom právní názor, že žalovaná neměla vážný důvod pro neužívání bytu, když namítala toliko závadnost předmětného domu (nikoliv závady bytu, o nichž ani nevěděla) a nezabýval se proto ani zdravotním stavem jejího nezletilého syna. Naproti tomu odvolací soud aniž doplnil dokazování jinými důkazy (např. výsledkem žalované) než lékařskou zprávou ze dne 28. 11. 2005 (a rozsudkem Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 27. 3. 2004, sp.zn. 21 Nc 13/2004), dospěl k odlišnému (skutkovému) závěru, že stav bytu je závadný a nepříznivě působí na zdravotní problémy jejího syna K., což představuje závažný důvod pro neužívání bytu ve smyslu § 711 odst. 1 písm. h) obč.zák.

Za této situace nebyly podmínky pro změnu rozsudku soudu prvního stupně; odvolací soud měl proto tento rozsudek zrušit a věc vrátit soudu prvního stupně k dalšímu řízení se závazným právním názorem a s tím, aby se zabýval okolnostmi, rozhodnými pro posouzení věci z hlediska ustanovení § 711 odst. 1 písm. h) obč.zák. Odvolací soud však takto nepostupoval a namísto toho rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu zamítl; jeho rozhodnutí je tak ve svých důsledcích rozhodnutím vydaným v jediném stupni. Tím odvolací soud zatížil řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci ve smyslu ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) o.s.ř., a k níž dovolací soud musel přihlídnout, i kdyby nebyla v dovolání uplatněna.

Rozsudek odvolacího soudu by (i při neexistenci uvedené vady) však nemohl obstát ani v rovině právního posouzení věci (§ 241a odst. 2 písm. b/ o.s.ř.). Podle ustálené soudní praxe vážnost důvodů neužívání bytu musí být posuzována především z objektivního hlediska (s přihlédnutím k okolnostem konkrétního případu) a nikoliv podle subjektivních představ nájemce bytu (srov. dosud nepřekonané R 62/1968 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, dále např. rozsudky Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 10. 1996, sp.zn. 2 Cdon 252/96, uveřejněný pod č. 65 v příloze sešitu č. 14 z roku 1998 časopisu Soudní judikatura, a ze dne 16. 5. 2001, sp.zn. 26 Cdo 226/2000, uveřejněný pod C 486 v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, svazek 6). Ustálená soudní praxe je jednotná rovněž v názoru, že vážnými důvody neužívání bytu ve smyslu § 711 odst. 1 písm. h) obč. zák. jsou pouze takové okolnosti, které dočasně brání nájemci, aby byt užíval (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu z 31. 10. 1996, sp.zn. 2 Cdon 252/96, z 27. 10. 1999, sp. zn. 26 Cdo 457/98, a ze 7. 2. 2000, sp.zn. 26 Cdo 1954/99). Je proto třeba, aby okolnosti daného případu nasvědčovaly tomu, že jde o stav přechodného neužívání bytu, který po odpadnutí jeho důvodu pomine. Na takový stav je mimo jiné možno usuzovat i z toho, po jak dlouhou dobu nájemce byt neužívá, a zda, případně jaké činí kroky k odstranění překážek bránících mu v užívání bytu. Odvolací soud se však posouzením věci z těchto hledisek (zejména posléze uvedeného) nezabýval, ani nepovažoval za rozhodné, za jakých okolností se žalovaná z bytu odstěhovala (mimo jiné i s přihlédnutím k době, která uplynula od uzavření nájemní smlouvy po jí provedené rekonstrukci bytu), po jak dlouhou dobu byt neužívala a zda činila reálné kroky k tomu, aby byt mohla užívat.

Za tohoto stavu shledal Nejvyšší soud dovolání ve smyslu § 241a odst. 2 písm. a) a b) o.s.ř. opodstatněným; proto podle § 243b odst. 2 věty za středníkem o.s.ř. zrušil napadený rozsudek odvolacího soudu v celém rozsahu a věc mu podle § 243b odst. 3 věty první o.s.ř. vrátil k dalšímu řízení, aniž se vzhledem k důvodům zrušení napadeného rozsudku zabýval též uplatněným dovolacím důvodem podle § 241a odst. 3 o.s.ř.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Procesní společenství účastníků](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Pracovní poměr](#)

- [Odpovědnost za škodu](#)
- [Konkurs \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Mzda \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oddlužení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Význam řízení](#)
- [Vzájemné plnění \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Věcná příslušnost](#)